

2 SAYLI "TAPŞIRIĞIN KEYFİYYƏTİNİN TƏHLİLİ"

Beynəlxalq Keyfiyyətin İdarə Edilməsi Standartının

ŞƏRHİ

MÜNDƏRİCAT

	Paraqraf
Praktik tətbiq və digər izahedici materiallar	
Tapşırıqların keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlərin təyin edilməsi və meyarlara uyğunluğu.....	A1–A24
Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi	A25–A49
Sənədləşdirilmə	A50–A53

2 sayılı "Tapşırığın keyfiyyətinin təhlili" Beynəlxalq Keyfiyyətin İdarə Edilməsi Standartı (BKİS), 1 sayılı "Maliyyə hesabatlarının auditini və ya təhlilini, yaxud digər təsdiqləmə və ya əlaqəli xidmətlər üzrə tapşırıqları yerinə yetirən şirkətlərdə keyfiyyətin idarə edilməsi" BKİS ilə birlikdə oxunmalıdır.

(Standart 15 dekabr 2022-ci il tarixindən tez olmayaraq başlanan dövrlər üzrə maliyyə hesabatlarının auditini və təhlilini üçün etibarlıdır və 15 dekabr 2022-ci il tarixindən tez olmayaraq başlanan digər əminlik və əlaqəli xidmətlər üzrə tapşırıqlar üçün etibarlıdır)

Standartın paraqrafına istinad	Standartın maddəsi	Şərhlər	Qeyd
1-3	BKİS-in əhatə dairəsi	<p>Bu Beynəlxalq Keyfiyyətin İdarə Edilməsi Standartı (BKİS) aşağıdakılardan bəhs edir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin təyin edilməsi və meyarlara uyğunluğu; habelə • Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi və sənədləşdirilməsi ilə əlaqəli tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin məsuliyyətləri. 	
4	Uyğunlaşdırılma	<p>Bu BKİS-ə əsasən tələb olunan tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin prosedurlarının xüsusiyyəti, müddəti və həcmi tapşırığın və ya müəssisənin xüsusiyyətindən və şərtlərindən asılı olaraq dəyişir. Məsələn, tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin prosedurları, çox ehtimal ki, tapşırıq qrupu tərəfindən daha az əhəmiyyətli mühakimələrin yürüdüldüyü tapşırıqlar üçün çox geniş olmayacaqdır.</p>	
5-9	Şirkətdə keyfiyyətin idarəedilməsi sistemi və tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin rolu	<p>1 sayılı BKİS-də şirkətin keyfiyyət idarəetmə sistemi ilə bağlı məsuliyyətləri müəyyən edilir və şirkətdən keyfiyyət risklərinə verilən qiymətləndirmələrin səbəbləri əsasında və onlara cavab verən şəkildə keyfiyyət risklərini aradan qaldırmaq üçün cavab tədbirləri hazırlamağı və həyata keçirməyi tələb edir.¹ 1 sayılı BKİS-də göstərilən cavab tədbirlərinə bu BKİS-ə uyğun olaraq tapşırığın keyfiyyətinin təhlili ilə bağlı siyasət və ya prosedurların müəyyən edilməsi daxildir.</p>	
10	BKİS-in tətbiq sahəsi	<p>BKİS şirkətin bu BKİS-ə riayət etmək məqsədini, şirkətə və tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə həmin məqsədə çatmasına imkan yaratmaq üçün nəzərdə tutulmuş tələbləri ehtiva edir. Bundan əlavə, bu BKİS onun düzgün başa düşülməsi üçün müvafiq konteksti və anlayışları təmin edən praktik tətbiq və digər izahedici materiallar və giriş materialları şəklində əlaqəli tövsiyələri ehtiva edir. 1 sayılı BKİS-də² məqsəd, tələblər, praktik tətbiq və digər izahedici</p>	

¹ 1 sayılı BKİS, 26-cı paraqraf

² 1 sayılı BKİS, 12-ci və A6–A9 paraqrafları

		materiallar, giriş materialları, terminləri və təriflər izah edilir.	
11	Qüvvəyə minmə tarixi	<p>Bu BKİS aşağıdakılar üçün etibarlıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 15 dekabr 2022-ci il tarixindən tez olmayaraq başlayan dövrlər üzrə maliyyə hesabatlarının auditi və təhlili; habelə ○ 15 dekabr 2022-ci il tarixindən tez olmayaraq başlayan digər təsdiqləmə və əlaqəli xidmətlər ilə bağlı tapşırıqlar. 	
12	Məqsəd	Şirkətin məqsədi, meyarlara cavab verən tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-eksperti təyin etməklə tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdülməli əhəmiyyətli mühakimələrin və onlarla bağlı əldə edilmiş nəticələrin obyektiv qiymətləndirilməsini həyata keçirməkdir.	
13	Anlayışlar	<p>Bu BKİS-in məqsədləri üçün verilən terminlər aşağıdakı mənalara bildirir:</p> <p>(a) Tapşırığın keyfiyyətinin təhlili (Engagement quality review) – Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən yerinə yetirilən və tapşırığın hesabatı tarixindən gec olmayaraq tamamlanan, tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdülməli əhəmiyyətli mühakimələrin və onlar ilə bağlı əldə edilən nəticələrin obyektiv qiymətləndirilməsi.</p> <p>(b) Audit tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert (Engagement quality reviewer) – Tapşırığın keyfiyyətini təhlil etmək üçün şirkət tərəfindən təyin edilmiş tərəfdaş, şirkətdə digər şəxs və ya kənar şəxs.</p> <p>(c) Müvafiq etik normalar (Relevant ethical requirements) – Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirərkən peşəkar mühasiblərə tətbiq olunan peşəkar etika prinsipləri və etik normalar. Müvafiq etik normalar bir qayda olaraq, daha sərt olan milli tələblərlə birlikdə maliyyə hesabatlarının auditi və ya təhlili, yaxud digər təsdiqləmə və ya əlaqəli xidmətlər üzrə tapşırıqlar ilə bağlı Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının <i>“Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsi”nin (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (IESBA Məcəlləsi) müddəalarını ehtiva edir. (İst: Paraq. A12–A15)</i></p>	

	Tələblər		
17	Tapşırıqların keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlərin təyin edilməsi və meyarlara uyğunluğu	<p>A1. Tapşırıqların keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin təyin edilməsi üçün məsuliyyəti yerinə yetirmək qabiliyyətinə aid olan səriştə və bacarıqlara aşağıdakılar haqqında müvafiq biliklər daxil ola bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlərin məsuliyyətləri; • Tapşırıqların keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlərin meyarlara uyğunluğu ilə bağlı 18 və 19-cu paraqraflarda əks etdirilən meyarlar; habelə • Tapşırıq qrupunun tərkibi də daxil olmaqla, tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin şamil olduğu tapşırığın və ya müəssisənin xüsusiyyəti və şərtləri. <p>A2. Şirkətin siyasət və ya prosedurlarında müəyyən edilə bilər ki, tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlərin təyin edilməsinə cavabdeh olan şəxs tapşırığın keyfiyyətinin təhlili yerinə yetirilməli olan tapşırıq qrupunun üzvü olmamalıdır. Bununla belə, müəyyən şəraitlərdə (məs., çox böyük olmayan şirkətdə və ya ayrıca mütəxəssis-praktik olduğu halda) tapşırıq qrupunun üzvü olmayan şəxsin tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-eksperti təyin etməsi mümkün olmaya bilər.</p> <p>A3. Şirkət tapşırıqların keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlərin təyin edilməsinə cavabdeh olmaq üçün bir neçə şəxsi təyin edə bilər. Məsələn, şirkətin siyasət və ya prosedurlarında listinq subyekti olan müəssisələrin auditi üçün tapşırıqların keyfiyyətinin təhlili üzrə müşahidəçi nəzərdən keçirənlərin təyin edilməsi üçün siyahıya daxil olmayan müəssisələrin və ya digər tapşırıqların auditindən fərqli olaraq, hər bir prosesə cavabdeh olan müxtəlif şəxsləri müəyyən edə bilər..</p>	
18	Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin meyarlara uyğunluğu	<p>A4. Bəzi hallarda, məsələn, çox böyük olmayan şirkət və ya fərdi mütəxəssis-praktik üçün tapşırığın keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirmək üçün meyarlara uyğun olan tərəfdaş və ya digər şəxs şirkətdə olmaya bilər. Bu şəraitdə şirkət tapşırığın keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirmək üçün şirkətdən kənar şəxslərlə müqavilə bağlaya və ya onların xidmətlərini əldə edə bilər. Şirkətdən</p>	

		<p>kənar şəxs şəbəkə şirkətinin, şirkətin şəbəkəsindəki strukturun və ya təşkilatın tərəfdaşı və ya əməkdaşı, yaxud xidmət təminatçısı ola bilər. Belə bir şəxsdən istifadə edərkən, şəbəkəyə dair tələbləri və ya şəbəkənin xidmətləri və ya xidmət təminatçılarının ünvanlanan 1 sayılı BKİS-in müddəaları tətbiq edilir.</p> <p>(İst: Paraq. 18)</p>	
18a-16	<p>Səriştəlilik və bacarıqlar, o cümlədən yetərli vaxt</p>	<p>A5. 1 sayılı BKİS-də texniki səriştəliliyin, peşəkar bacarıqların və peşə etikasının, dəyərlərin və münasibətlərin inteqrasiyası və tətbiqi də daxil olmaqla, səriştəlilik ilə əlaqəli xüsusiyyətləri təsvir olunur.³ Fərdin tapşırığın keyfiyyətinə baxış keçirmək üçün lazımi səriştəyə malik olduğunu müəyyən edərkən firmanın nəzərə ala biləcəyi aşağıdakı məsələlər daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peşə standartları və tətbiq olunan qanun və qaydaların tələbləri və tapşırığa aid şirkətin siyasət və ya prosedurları haqqında anlayış; • Müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi sahə haqqında biliklər; • Oxşar xüsusiyyətə və mürəkkəbliyə malik olan tapşırıqlar və onlarla əlaqəli təcrübə haqqında anlayış; habelə • Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi və sənədləşdirilməsi üzrə məsuliyyətləri haqqında anlayışı, hansı ki, şirkətin müvafiq təlimlərini keçməklə əldə edilə və ya genişləndirilə bilər. (İst: Paraq. 18(a)) 	
19	<p>Əvvəllər tapşırıq üzrə tərəfdaş kimi fəaliyyət göstərdikdən sonra şəxs üçün cəlb edilməmə müddəti</p>	<p>A17. Təkrarlanan tapşırıqlarda əhəmiyyətli mühakimələrin yürüdüldüyü məsələlər çox vaxt fərqlənir. Buna görə də, əvvəlki dövrlərdə yürüdülməmiş əhəmiyyətli mühakimələr sonrakı dövrlərdə tapşırıq qrupunun mühakimələrinə təsir göstərməyə davam edə bilər.</p> <p>A18. Şirkətin siyasət və ya prosedurlarında, həmçinin tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert kimi təyin olunmaq hüququ əldə etməzdən əvvəl, cəlb edilməmə müddətinin tapşırıq üzrə tərəfdaş olmayan şəxs üçün uyğun olub-olmamasını da əhatə edə bilər. (İst: Paraq. 19)</p>	
20-21	<p>Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin</p>	<p>A19. Müəyyən hallarda tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-eksperte müvafiq</p>	

⁷ 1 sayılı BKİS, A88 paraqrafı

	<p>köməkçilərdən istifadə etdiyi hallar</p>	<p>təcrübəyə malik olan şəxs və ya şəxslərdən ibarət qrup tərəfindən köməklik edilməsi məqsədəuyğun ola bilər. Məsələn, dar ixtisaslaşdırılmış bilik, bacarıq və ya təcrübə tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə həmin əməliyyatlarla bağlı tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdülmən əhəmiyyətli mühakimələri qiymətləndirməyə kömək etmək məqsədilə müəssisə tərəfindən həyata keçirilən müəyyən əməliyyatlar haqqında anlayış əldə etmək üçün faydalı ola bilər.</p> <p>A20. A14 paragrafında əks etdirilən tövsiyələr tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə kömək edən şəxslərin obyektivliyi üçün təhlükələri aradan qaldıran siyasət və ya prosedurları müəyyən edərəkən şirkət üçün faydalı ola bilər.</p> <p>A21. Tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə şirkətdən kənar şəxs kömək etdikdə, köməkçinin məsuliyyətləri, o cümlədən müvafiq etik normalara riayət etmə ilə bağlı məsuliyyətlər şirkət ilə köməkçi arasında bağlanan müqavilədə və ya digər razılaşmada müəyyən edilə bilər.</p> <p>A22. Şirkətin siyasətləri və ya prosedurları tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin aşağıdakı məsuliyyətlərini ehtiva edə bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köməkçilərin onlara verilən göstərişləri başa düşüb-düşmədiklərini və işin tapşırığının keyfiyyətinin təhlilinə planlaşdırılmış yanaşmaya uyğun olaraq həyata keçirilib-keçirilmədiyini nəzərdən keçirmək; habelə • Köməkçilərin qaldırdığı məsələlərin əhəmiyyətliliyini nəzərə alaraq və planlaşdırılmış yanaşmanı müvafiq şəkildə dəyişdirməklə, onları həll etmək. 	
22-23	<p>Tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin tapşırığının keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirmək üçün meyarlara uyğunluğunun pozulması</p>	<p>A23. Tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin tapşırığının keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirmək üçün meyarlara uyğunluğunun pozulub-pozulmadığının nəzərdən keçirilməsində şirkətə aid ola bilən amillərə aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırığının şərtlərindəki dəyişikliklərin nəticəsində tapşırığının keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin təhlili yerinə yetirmək üçün müvafiq sərəştə və imkanlara artıq malik olub-olmaması; 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin digər öhdəliklərindəki dəyişikliklərin həmin şəxsin təhlili yerinə yetirmək üçün artıq yetərli vaxtının olmadığını göstərib-göstərməməsi; yaxud • 23-cü paragrafa uyğun olaraq tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin bildiriş göndərməsi. <p>A24. Tapşırığın keyfiyyəti üzrə mütəxəssis-ekspertin tapşırığın keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirmək üçün meyarlara uyğunluğu pozulduğu şəraitdə şirkətin siyasət və ya prosedurlarında meyarlara uyğun olan alternativ şəxslərin müəyyən edilməsi prosesi təyin edilə bilər.</p> <p>(İst: Paraq. 22-23)</p>	
24-27	<p style="text-align: center;">Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi</p>	<p><i>Tapşırığın keyfiyyətinin təhlili ilə əlaqədar tapşırıq üzrə tərəfdaşın məsuliyyətləri</i> (İst: Paraq. 24(b))</p> <p>A25. 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS-da⁴ tapşırığın keyfiyyətinin təhlili tələb olunduğu audit tapşırıqlarında tapşırıq üzrə tərəfdaş üçün tələblər müəyyən edilir, o cümlədən:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin təyin olunduğunun müəyyən edilməsi; • Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlə əməkdaşlıq və tapşırıq qrupunun digər üzvlərinə bunu etmək məsuliyyətləri barədə məlumatın verilməsi; • Audit tapşırığı zamanı ortaya çıxan, o cümlədən tapşırığın keyfiyyətinin təhlili zamanı aşkar edilən əhəmiyyətli məsələlərin və əhəmiyyətli mühakimələrin tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlə müzakirə edilməsi; habelə • Tapşırığın keyfiyyətinin təhlili başa çatmayana qədər auditor hesabatına tarix qoyulmaması. <p>A26. 3000 sayılı (düzəliş edilmiş) ISAE-də⁵, həmçinin tapşırığın keyfiyyətinin təhlili ilə bağlı tapşırıq üzrə tərəfdaş üçün tələblər müəyyən edilir.</p> <p style="text-align: center;"><i>Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert</i></p>	

⁴ 220 sayılı (düzəliş edilmiş) "Maliyyə hesabatlarının auditi üçün keyfiyyətin idarə edilməsi" Beynəlxalq Audit Standartı (BAS), 36-cı paragraf

⁵ 3000 sayılı (düzəliş edilmiş) "Keçmiş dövrlər üzrə maliyyə məlumatlarının auditi və ya yoxlaması olmayan təsdiqləmə tapşırıqları" Təsdiqləmə Tapşırıqlarına dair Beynəlxalq Standart (ISAE), 36-cı paragraf

		<p><i>ilə tapşırıq qrupu arasında müzakirələr (İst: Paraq. 24(c))</i></p> <p>A27. Tapşırıq yerinə yetirilərkən tapşırıq qrupu ilə tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert arasında tez-tez məlumatvermə tapşırığın keyfiyyətinin səmərəli və vaxtında təhlilini asanlaşdırma bilər.</p> <p><i>Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən yerinə yetirilən prosedurlar (İst: Paraq. 25–27)</i></p> <p>A28. Şirkətin siyasət və ya prosedurlarında tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən yerinə yetirilən prosedurların xüsusiyyəti, müddəti və həcmi müəyyən edilə bilər və həmçinin təhlili yerinə yetirərkən peşəkar mühakimə yürüdən tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin əhəmiyyətliyi vurğulana bilər.</p> <p>A29. Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən yerinə yetirilən prosedurların müddəti tapşırığın və ya müəssisənin xüsusiyyətindən və şərtindən, o cümlədən təhlil edilməli olan məsələlərin xüsusiyyətindən asılı ola bilər.</p> <p>A30. Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin xüsusi tapşırığa dair prosedurlarının xüsusiyyəti və həcmi digər amillərlə yanaşı aşağıdakılardan asılı ola bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keyfiyyət risklərinin⁶ qiymətləndirmələrinin səbəbləri, məsələn, tapşırıqların inkişaf edən sahələrdə və ya əməliyyatları mürəkkəb olan müəssisələr üçün yerinə yetirilməsi. • Şirkətin monitorinq və çatışmazlıqların aradan qaldırılması prosesi ilə bağlı aşkar edilmiş çatışmazlıqlar və onların aradan qaldırılması üçün tədbirlər, habelə tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən daha geniş prosedurların yerinə yetirilməli olduğu sahələri göstərə bilən, şirkətin hazırladığı müvafiq tövsiyələr. • Tapşırığın mürəkkəbliyi. • Müəssisənin listing subyekti olub-olmaması da daxil olmaqla, müəssisənin xüsusiyyəti və ölçüsü. 	
--	--	---	--

⁶ 1 sayılı BKİS, A49 paraqrafı

		<ul style="list-style-type: none"> • Tapşırıqğa aid olan nəticələr, məsələn əvvəlki dövrdə kənar nəzarət orqanı tərəfindən aparılan yoxlamaların nəticələri və ya tapşırıq qrupunun işinin keyfiyyəti ilə bağlı qaldırılan digər narahat edən məsələlər. • Sifarişçi və xüsusi tapşırıqların şirkət tərəfindən qəbul edilməsindən və davam etdirilməsindən əldə edilən məlumatlar. • Təsdiqləmə tapşırıqları üçün tapşırıq qrupu tərəfindən tapşırıqda əhəmiyyətli təhrif risklərinin aşkar edilməsi və qiymətləndirilməsi və onlara qarşı cavab tədbirləri. • Tapşırıq qrupunun üzvlərinin tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertlə əməkdaşlıq edib-etməməsi. <p>A31. Tapşırıqın keyfiyyətinin təhlili yerinə yetirilərkən rast gəlinən şəraitlərə əsasən tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin prosedurların xüsusiyyətini, müddətini və həcmi dəyişdirmək lazım ola bilər.</p> <p>Qrup auditinə xas olan mülahizələr</p> <p>A32. Qrup maliyyə hesabatlarının auditi üçün tapşırıqın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi qrupun ölçüsündən və mürəkkəbliyindən asılı olaraq, qrup auditi üçün tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert kimi təyin edilmiş şəxs üçün əlavə mülahizələri əhatə edə bilər. 21(a) paragrafına uyğun olaraq şirkətin siyasət və ya prosedurlarında tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin tapşırıqın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi üçün ümumi məsuliyyəti öz üzərinə götürməsinə tələb etməlidir.</p> <p>A33. Bəzi hallarda, məsələn, qanun, qaydalar və ya digər səbəblərdən belə auditin aparılması tələb olunduqda, qrupun tərkibindəki müəssisə və ya biznes bölməsinin auditi üçün tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert təyin edilə bilər.</p> <p>Tapşırıq qrupu və şirkət tərəfindən verilən məlumatlar (İst: Paraq. 25(a))</p> <p>A34. Tapşırıq qrupu və şirkət tərəfindən 25(a) paragrafına uyğun olaraq verilən məlumat haqqında anlayışın əldə edilməsi tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə tapşırıqğa dair gözlənilən əhəmiyyətli mühakimələr haqqında</p>	
--	--	---	--

		<p>anlayış əldə etməyə kömək edə bilər.</p> <p>Əhəmiyyətli məsələlər və əhəmiyyətli mühakimələr (İst: Paraq. 25(b)–25(c))</p> <p>A35. Maliyyə hesabatlarının auditi üçün 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS⁷ üzrə tapşırıq üzrə tərəfdaşdan əhəmiyyətli məsələlər⁸ və əhəmiyyətli mühakimələr, o cümlədən tapşırıq zamanı müəyyən edilmiş çətin və ya mübahisəli məsələlərlə bağlı audit sənədlərini və əldə edilmiş nəticələri təhlil etməsi tələb olunur.</p> <p>A36. Maliyyə hesabatlarının auditi üçün 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS-da⁹ tapşırığın başlanması, yerinə yetirilməsi üçün ümumi audit strategiyası və audit planı və tapşırıq qrupunun əldə etdiyi bütün nəticələr ilə bağlı tapşırıq üzrə tərəfdaş tərəfindən müəyyən edilə bilən əhəmiyyətli mühakimələrin nümunələri təqdim edilir.</p> <p>A37. Maliyyə hesabatlarının auditi olmayan tapşırıqlar üçün tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdülməli əhəmiyyətli mühakimələr tapşırığın və ya müəssisənin xüsusiyyətindən və şərtlərindən asılı ola bilər.</p> <p>A38. Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilini yerinə yetirərkən tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə tapşırıq qrupunun yerinə yetirdiyi prosedurlar və ya əldə edilən nəticələr üçün əsaslar haqqında əlavə məlumatlara ehtiyac olduğu, tapşırıq qrupu tərəfindən əhəmiyyətli mühakimələrin yürüdülməsi gözlənilən digər sahələr məlum ola bilər.</p> <p>A39. 25(a) və 25(b) paraqraflarına uyğun olaraq əldə edilən məlumatlar və seçilmiş tapşırıq sənədlərinin təhlili tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə əhəmiyyətli mühakimələrin yürüdülməsi üçün tapşırıq qrupunun əsaslarını qiymətləndirməkdə kömək edir. Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin qiymətləndirməsinə aid ola bilən digər mülahizələrin nümunələrinə aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdülməli əhəmiyyətli mühakimələrdə dəyişikliklərlə nəticələne bilən, tapşırığın və ya müəssisənin xüsusiyyətində və şərtlərindəki dəyişikliklərə qarşı diqqətli olma; • Tapşırıq qrupundan alınan cavabları 	
--	--	--	--

¹² 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS, 31-ci paraqraf

¹³ 230 sayılı "Auditin sənədləşdirilməsi" BAS, 8(c) paraqrafı

¹⁴ 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS, A92 paraqrafı

		<p>qiymətləndirərkən obyektiv baxışın tətbiq edilməsi; habelə</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırıq sənədləri təhlil edilərkən aşkar edilmiş uyğunsuzluqların, yaxud əhəmiyyətli mühakimələrlə bağlı suallara tapşırıq qrupu tərəfindən verilən ziddiyyətli cavabların təqib edilməsi. <p>A40. Şirkətin siyasət və ya prosedurlarında tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən təhlil olunacaq tapşırıq sənədləri müəyyən edilə bilər.</p> <p>A41. Tapşırıq üzrə tərəfdaşla və müvafiq hallarda tapşırıq qrupunun digər üzvləri ilə müzakirələr tapşırıq qrupunun sənədləri ilə birlikdə tapşırığa aid olduqda tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertə əhəmiyyətli mühakimələrə dair tapşırıq qrupu tərəfindən peşəkar inamsızlığın tətbiq edilməsini qiymətləndirməkdə kömək edə bilər.</p> <p>A42. Maliyyə hesabatlarının auditi üçün 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS-da¹⁰ tapşırıq səviyyəsində peşəkar inamsızlığın tətbiq edilməsinə maneələr, peşəkar inamsızlığın tətbiq edilməsinə mane ola biləcək auditor qeyri-obyektivliyi və tapşırıq qrupunun tapşırıq səviyyəsində peşəkar inamsızlığın tətbiq edilməsinə maneələri aradan qaldırmaq üçün görə biləcəyi mümkün tədbirlərə dair nümunələr təqdim edilir.</p> <p>A43. Maliyyə hesabatlarının auditi üçün 315 sayılı (2019-cu ildə düzəliş edilmiş) BAS-da¹¹, 540 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS-da¹² və digər BAS-larda verilən tələblər və müvafiq praktik tətbiq materialları həmçinin auditorun peşəkar inamsızlıq tətbiq etdiyi audit sahələrinin nümunələri, yaxud müvafiq sənədləşdirilmənin auditorun peşəkar inamsızlığı necə tətbiq etdiyinə dair sübutlar təmin etməyə kömək edə bilən halların nümunələri verilir.</p> <p>Müstəqilliklə bağlı müvafiq etik normaların yerinə yetirilib-yetirilməməsi (İst: Paraq. 25(d))</p> <p>A44. 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS-a¹³ uyğun olaraq tapşırıq üzrə tərəfdaşdan auditor hesabatının tarixi qoyulmazdan əvvəl müvafiq etik normaların, o cümlədən müstəqilliklə bağlı</p>	
--	--	--	--

¹⁰ 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS, A34-A36 paraqraflar

¹¹ 315 sayılı (2019-cu ildə düzəliş edilmiş) "Əhəmiyyətli təhriflər riskinin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi" BAS, A238 paraqrafı

¹² 540 sayılı (düzəliş edilmiş) "Uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli açıqlamaların auditi" BAS, A11 paraqrafı

¹³ 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS, 21-ci paraqraf

		<p>olanların yerinə yetirilib-yetirilmədiyini müəyyən etmək üçün məsuliyyət daşması tələb edilir.</p> <p>Mürəkkəb və ya mübahisəli məsələlər, yaxud fikir ayrılıqlarını ehtiva edən məsələlər ilə bağlı məsləhətləşmənin olub-olmaması (İst: Paraq. 25(e))</p> <p>A45. 1 sayılı BKİS¹⁴ çətin və ya mübahisəli məsələlər, yaxud tapşırıq qrupu daxilində və ya tapşırıq qrupu ilə tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert və ya şirkətin keyfiyyət idarəetmə sistemi daxilində fəaliyyət göstərən şəxslər arasında fikir ayrılıqları ilə bağlı məsləhətləşmələrdən bəhs edir.</p> <p>Tapşırıq üzrə tərəfdaşın tapşırıqda yetərli və müvafiq iştirakı (İst: Paraq. 25(f))</p> <p>A46. 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS-a¹⁵ uyğun olaraq tapşırıq üzrə tərəfdaşdan tələb olunur ki, auditor hesabatına tarix qoyulmazdan əvvəl tapşırıq üzrə tərəfdaşın audit tapşırığı yerinə yetirilərkən iştirakının tapşırıq üzrə tərəfdaşa tapşırığın xüsusiyyəti və şərtləri nəzərə alınmaqla yürüdülməli əhəmiyyətli mühakimələrin və əldə edilən nəticələrin müvafiq olduğunu müəyyən etmək üçün əsas verəcək dərəcədə yetərli və müvafiq olmasını müəyyən etsin. 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS¹⁶ həmçinin göstərir ki, tapşırıq üzrə tərəfdaşın iştirakı müxtəlif yollarla sənədləşdirilə bilər.</p> <p>Maliyyə hesabatlarının və tapşırıq üzrə hesabatların təhlili (İst: Paraq. 25(g))</p> <p>A47. Maliyyə hesabatlarının auditi üçün tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin maliyyə hesabatlarını və onlara dair auditorun hesabatını təhlili tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdülməli əhəmiyyətli mühakimələrlə bağlı məsələlərin təqdim edilməsi və açıqlanmasının tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin həmin məsələlər barədə anlayışına uyğun olub-olmamasının seçilmiş tapşırıq sənədlərinin təhlili və tapşırıq qrupu ilə müzakirələr əsasında nəzərdən keçirilməsini ehtiva edə bilər.</p> <p>A48. Digər təsdiqləmə və əlaqəli xidmət tapşırıqları üçün tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin tapşırıq üzrə hesabatın və müvafiq hallarda yoxlama predmeti üzrə məlumatların təhlili A47 paraqrafında təsvir</p>	
--	--	---	--

¹⁴ 1 sayılı BKİS, 31(d), 31(e) və A79-A82 paraqrafları

¹⁵ 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS, 40(a) paraqrafı

¹⁶ 220 sayılı (düzəliş edilmiş) BAS, A118 paraqrafı

		<p>olunarlara oxşar mülahizələri ehtiva edə bilər (məsələn, tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdüln əhəmiyyətli mühakimələr ilə əlaqəli məsələlərin təqdim və ya təsvir edilməsinin tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin təhlil ilə əlaqədar yerinə yetirilən prosedurlara əsaslanan anlayışına uyğun olub-olmaması).</p> <p>Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-eksperti narahat edən həll olunmamış məsələlər (İst: Paraq. 26)</p> <p>A49. Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin tapşırıq qrupu tərəfindən yürüdüln əhəmiyyətli mühakimələrin və ya onlarla bağlı əldə edilən nəticələrin müvafiq olmaması ilə bağlı həll edilməmiş narahat edən məsələləri olduqda, şirkətin siyasət və ya prosedurları şirkətdə məlumatlandırılmalı olan şəxsləri müəyyən edə bilər.</p>	
28-30	Sənədləşdirilmə	<p>A50. 1 sayılı BKİS-in 57-60-cı paragraflarında şirkətin keyfiyyət idarəetmə sisteminin sənədləşdirilməsi əks etdirilir. Bu BKİS-ə uyğun olaraq yerinə yetirilən tapşırığın keyfiyyətinin təhlili bu səbəbdən 1 sayılı BKİS-in sənədləşdirilməyə dair tələblərinə tabedir.</p> <p>A51. Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin sənədləşdirilməsinin forması, məzmunu və həcmi aşağıdakı kimi amillərdən asılı ola bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırığın xüsusiyyəti və mürəkkəbliyi; • Müəssisənin xüsusiyyəti; • Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin şamil olduğu məsələlərin xüsusiyyəti və mürəkkəbliyi; habelə • Təhlil edilmiş tapşırığın sənədləşdirilməsinin həcmi. <p>A52. Tapşırığın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi və başa çatması barədə bildiriş bir sıra üsullarla sənədləşdirilə bilər. Məsələn, tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tapşırığın sənədləşdirilməsinin təhlilinin tapşırığın yerinə yetirilməsi üçün İT programında elektron vasitələrlə sənədləşdirə bilər. Alternativ olaraq, tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert təhlili memorandum vasitəsilə sənədləşdirə bilər. Tapşırığın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspertin prosedurları başqa üsullarla da, məsələn, tapşırığın keyfiyyəti üzrə</p>	

		<p>müşahidəçi-ekspertin iştirak etdiyi tapşırıq qrupunun müzakirələrinin protokollarında sənədləşdirilə bilər.</p> <p>A53. 24(b) paraqrafına uyğun olaraq tələb olunur ki, şirkətin siyasət və ya prosedurları tapşırıqın keyfiyyəti üzrə müşahidəçi-ekspert tərəfindən qaldırılan məsələlərin həllini ehtiva edən tapşırıqın keyfiyyətinin təhlili başa çatana qədər tapşırıq üzrə tərəfdaşa tapşırıq üzrə hesabatın tarixini qoymağı qadağan etsin. Tapşırıqın keyfiyyətinin təhlilinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı bütün tələblərin yerinə yetirilməsi şərtilə, təhlilin sənədləşdirilməsi tapşırıq üzrə hesabatın tarixindən sonra, lakin yekun tapşırıqın faylının yığılmasından əvvəl yekunlaşdırıla bilər. Bununla belə, şirkətin siyasət və ya prosedurlarında qeyd edilə bilər ki, tapşırıqın keyfiyyətinin təhlilinin sənədləşdirilməsi tapşırıq üzrə hesabatın tarixindən gec olmayaraq yekunlaşdırılmalıdır.</p> <p>(İst: Paraq. 28–30)</p>	
--	--	--	--

Tərtib etdi:
Sədrin elmi-metodik məsələləri
üzrə müşaviri

Nəcəf Talıbov

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ AUDİTORLAR PALATASI

2 SAYLI "TAPŞIRIĞIN KEYFİYYƏTİNİN TƏHLİLİ"

Beynəlxalq Keyfiyyətin İdarə Edilməsi Standartının ŞƏRHİ

Bakı, 2022-ci il

